

Список використаних джерел:

1. Beijaard D., Meijer P. C., Verloop N. Reconsidering research on teachers' professional identity. *Teaching and Teacher Education*, 2004, 20(2), p. 107–128.
2. Kelchtermans G. Who I am in how I teach is the message. *Teachers and Teaching*, 2009, 15(2), p. 257–272.
3. Capel S., Whitehead M. (eds.). *Debates in Physical Education*. London: Routledge, 2010.
4. Bandura A. *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.
5. Zimmerman B. J. Becoming a Self-Regulated Learner. *Theory Into Practice*, 2002, 41(2), 64–70.
6. Richards K. A. R., Gaudreault K. L. (eds.). *Teacher Socialization in Physical Education: New Perspectives*. London: Routledge, 2020.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-107>

Заря О. Г.,

адвокат

СТАНОВЛЕННЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Важливим і пріоритетним напрямом державної політики України є реабілітація.

Історично увага держави до цієї сфери формувалася переважно крізь призму інвалідності, що зумовило ухвалення в 2005 році Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», який визначив основні засади створення правових, соціально-економічних, організаційних умов для усунення або компенсації наслідків, спричинених стійким порушенням здоров'я, функціонування системи підтримання особами з інвалідністю фізичного, психічного, соціального благополуччя, сприяння їм у досягненні соціальної та матеріальної незалежності [5]. В аналізованому Законі України реабілітацію осіб з інвалідністю визначено як систему медичних, психологічних, педагогічних, фізичних, професійних, трудових, фізкультурно-спортивних, соціально-побутових заходів, спрямованих на надання особам допомоги у відновленні та компенсації порушених або втрачених функцій організму для досягнення і підтримання соціальної та матеріальної незалежності, трудової адаптації та інтеграції в суспільство, а також забезпечення осіб з інвалідністю допоміжними засобами реабілітації і медичними виробами [5].

На виконання Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» у 2006 році Кабінет Міністрів України прийняв постанову за № 1686, якою затвердив Державну типову програму реабілітації осіб з інвалідністю [4]. Цей документ спрямований на забезпечення системного підходу до організації реабілітації, послідовності і наступності в проведенні багатoproфільних реабілітаційних заходів і установлення контролю за якістю реабілітаційних послуг [4]. Він містить переліки послуг, що надаються особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю з порушенням опорно-рухового апарату та центральної і периферичної нервової системи, з інтелектуальними та психічними порушеннями, із сенсорними порушеннями (слуху та зору), з порушеннями внутрішніх органів, з онкологічними захворюваннями, зокрема конкретизує послуги з реабілітації, забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, а також виробами медичного призначення.

Подальший розвиток національної політики у сфері реабілітації відбувався під впливом міжнародних стандартів. Так, у 2009 році Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права осіб з інвалідністю, у якій статтею 26 закріплено право кожної особи на доступ до ефективних реабілітаційних послуг і програм, спрямованих на забезпечення максимальної незалежності та соціальної інтеграції. Основне в зазначеній статті – покладання на державу обов'язку вживати ефективних і належних заходів для того, щоб надати особам з інвалідністю можливість для досягнення й збереження максимальної незалежності, повних фізичних, розумових, соціальних та професійних здібностей і повного включення й залучення до всіх аспектів життя [2]. Крок із ратифікації Конвенції став важливою віхою в утвердженні право-захисного підходу до розуміння реабілітації.

Із 2015 року розпочато роботу із впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я. Принагідно, МКФ прийнята як одна з соціальних класифікацій Організації Об'єднаних Націй, на яку посилаються та в якій реалізуються Стандарти правила з забезпечення рівних можливостей для людей з обмеженнями життєдіяльності. Загалом МКФ – це класифікатор, який використовують у всіх розвинених країнах лікарі, педагоги, спеціалісти з реабілітації та психологи. Значущість МКФ полягає у можливості її ефективного використання: як клінічного інструменту під час оцінки потреб, відповідності методів лікування конкретним умовам, оцінки професійної придатності, реабілітації та оцінки результатів оцінювання якості надання реабілітаційних послуг; для ранньої діагностики та виявлення (система раннього втручання); як міждисциплінарного підходу із залученням фахівців сфери охорони здоров'я, освітньої, соціальної сфер для найбільш ефективної допомоги людині з особливими потребами. Використання МКФ в Україні стане підґрунтям для розвитку системи реабілітації, раннього втручання та інклюзії,

для планування заходів соціального захисту, систем компенсації та для розробки і реалізації їх політики. Функціонування та обмеження повсякденного функціонування/життєдіяльності через МКФ розглядаються як взаємодія між навколишнім середовищем та станом здоров'я людини, і тому класифікатор створює більш інтегроване розуміння стану здоров'я, надає можливість краще планувати лікування, реабілітацію та створення послуг для людей із хронічними захворюваннями або інвалідністю. Як результат, буде змінено підхід з орієнтації на діагноз на орієнтацію на відновлення і на потреби та функціональний профіль пацієнта, запроваджено ефективний мультидисциплінарний підхід.

Завершальним етапом становлення в Україні сфери реабілітації стало ухвалення в 2020 році Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я», яким визначено правові, організаційні та економічні засади проведення реабілітації особи з обмеженнями повсякденного функціонування у сфері охорони здоров'я з метою досягнення та підтримання оптимального рівня функціонування у її середовищі [6]. Цим законодавчим актом реабілітацію визначено як комплекс заходів, яких потребує особа, яка зазнає або може зазнати обмеження повсякденного функціонування внаслідок стану здоров'я або старіння у взаємодії з її середовищем [6].

Насамкінець на виконання Закону України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» Урядом у 2022 році затверджено Державний типовий план реабілітації осіб з обмеженнями повсякденного функціонування, який є документом, що містить базовий перелік заходів з реабілітації у сфері охорони здоров'я і використовується мультидисциплінарною реабілітаційною командою під час складення індивідуального плану реабілітації для забезпечення надання реабілітаційної допомоги у сфері охорони здоров'я особам з обмеженнями повсякденного функціонування протягом гострого, післягострого та довготривалого реабілітаційних періодів [1].

Резюмуючи, реабілітація є важливим напрямом державної політики, спрямованим на забезпечення гідності, рівних можливостей та соціальної інтеграції осіб з порушеннями здоров'я. Її розвиток в незалежній Україні пройшов кілька етапів – від запровадження в 2005 році Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» до ухвалення в 2020 році Закону «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я». Важливу роль у цьому процесі відіграли ратифікація Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю та впровадження Міжнародної класифікації функціонування, обмежень життєдіяльності та здоров'я. Відтак, сьогодні в Україні формується цілісна система реабілітації, що поєднує медичний, соціальний, правовий та освітній виміри. Основна тенденція полягає у переході від орієнтації на інвалідність до орієнтації на потреби людини та її можливості функціонування у суспільстві.

Подальший розвиток цієї сфери потребує послідовного вдосконалення нормативно-правової бази, міжвідомчої взаємодії та практичного впровадження міжнародних стандартів реабілітації.

Список використаних джерел:

1. Деякі питання організації реабілітації у сфері охорони здоров'я : постанова Кабінету Міністрів України від 16 груд. 2022 р. № 1462. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1462-2022-%D0%BF#n13>

2. Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

3. Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю : постанова Кабінету Міністрів України від 08 груд. 2006 р. № 1686. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#n11>

4. Про затвердження Державної типової програми реабілітації осіб з інвалідністю : постанова Кабінету міністрів України від 08 груд. 2006 р. № 1686. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1686-2006-%D0%BF#n11>

5. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні : Закон України від 06 жовт. 2005 р. № 2961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

6. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я : Закон України від 03 груд. 2020 р. № 1053-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-570-2-108>

Комаринська З. М.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри соціального забезпечення

Львівського національного університету імені Івана Франка

м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ АБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Поняття абілітації в Україні не надто поширене, на відміну від реабілітації. Згідно з визначенням, яке подає Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» (стаття 1), абілітація – комплекс заходів, що допомагають особі з вродженими та/або такими, що виникли у ранньому віці, обмеженнями повсякденного функціонування, досягти оптимального рівня функціонування у її середовищі [1]. Відтак, беручи за основу подану у законодавстві